

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตัว
ของ นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๘ - ๒๙/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๑๖/๒๕๕๕

เรื่องพิจารณาที่ ๔๔/๒๕๕๕

วันที่ ๑๐ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๕๕

ประเด็นวินิจฉัย

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง หรือไม่

ความเห็น

พิจารณาแล้ว เห็นว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ บัญญัติว่า “ผู้ใดหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายพระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท หรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สามปีถึงสิบห้าปี”

สำหรับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง มีหลักว่าการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม ซึ่งหมายความว่า บุคคลหรือองค์กรต่าง ๆ ตามวรรคสองนี้ ต้องปฏิบัติภายใต้กฎหมาย โดยเสมอภาคกันอันถือได้ว่าเป็น การปกครองโดยกฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ มิได้เป็นกฎหมาย ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรใดหรือบุคคลใด ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสอง จึงไม่อาจมีข้อขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ วรรคสองได้

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติคุ้มครองและรับรองว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย เฉพาะเพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้เท่าที่จำเป็น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิ และเสรีภาพนั้นมิได้ โดยกฎหมายดังกล่าวต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใด กรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง ทั้งต้องระบุบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจ ในการตรากฎหมายนั้นด้วย ส่วนมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง เป็นบทบัญญัติรับรองเสรีภาพ

ในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น ซึ่งบุคคลย่อมมีเสรีภาพที่จะกระทำแต่ต้องอยู่ภายใต้ข้อจำกัดของบทบัญญัติแห่งกฎหมายเพื่อการรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจ หรือสุขภาพของประชาชน

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ เป็นบทบัญญัติในภาคความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร หมวด ๑ ว่าด้วยความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่อยู่คนละหมวดกับความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงาน ดูหมิ่นศาล หรือหมิ่นประมาทผู้อื่น เพราะผู้ถูกกระทำอยู่ในสถานะต่างกัน พระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของรัฐ อยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ จึงเป็นหน้าที่ของปวงชนชาวไทยที่จะต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งองค์พระมหากษัตริย์ ตามหน้าที่ที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ ซึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับการที่ต้องรักษาความมั่นคงของรัฐ บทกำหนดโทษของการกระทำจึงแตกต่างกันตามสถานะของผู้ถูกกระทำดังที่กฎหมายกำหนด จะเห็นได้จากความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายราชาธิบดี ราชินี ราชสามี รัชทายาท หรือประมุขแห่งรัฐต่างประเทศ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๓ มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ความผิดฐานหมิ่นประมาท ดูหมิ่น หรือแสดงความอาฆาตมาดร้ายผู้แทนรัฐต่างประเทศซึ่งได้รับแต่งตั้งให้มาสู่พระราชสำนัก มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๔ ความผิดฐานดูหมิ่นเจ้าพนักงานซึ่งกระทำการตามหน้าที่ หรือเพราะได้กระทำการตามหน้าที่ มีระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๓๖ และความผิดฐานดูหมิ่นศาลหรือผู้พิพากษาในการพิจารณาหรือพิพากษาคดี มีระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงเจ็ดปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นสี่พันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๙๘ เห็นได้ว่ากฎหมายกำหนดโทษตามสถานะและความสำคัญของบุคคลผู้ถูกกระทำ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของพระมหากษัตริย์ของไทยว่าทรงเป็นประมุขของชาติ อยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ โดยกฎหมายให้สถานะเช่นนี้แก่พระราชินี รัชทายาท ซึ่งอยู่ในฐานะนัครใกล้เคียงกับพระมหากษัตริย์ และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนพระมหากษัตริย์ในบางโอกาส บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายอาญา

มาตรา ๑๑๒ นี้ ใช้มากกว่า ๕๐ ปีแล้ว เท่าที่ปรากฏ ศาลก็ได้ใช้ดุลพินิจลงโทษจำคุกจำเลยเกินกว่าระยะเวลา ๕ ถึง ๖ ปี ทั้งอัตราโทษขั้นต่ำก็อยู่ในเกณฑ์ที่จะสามารถรอลงโทษได้ด้วยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ที่แก้ไขใหม่ การกำหนดอัตราโทษจำคุกขึ้นสูงไว้ถึง ๑๕ ปี น่าจะมีลักษณะเป็นการปรามผู้ที่คิดจะกระทำความผิดฐานนี้มากกว่าประสงค์จะลงโทษจริงจึ่งถึงขนาดนั้น และการกำหนดโทษสถานใด หนักหรือเบา ก็ไม่ใช่ข้อที่จะขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญมาตราใด ส่วนที่มีข้อโต้แย้งว่า ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่มีบทบัญญัติยกเว้นความผิดหรือยกเว้นโทษดังความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๙ นั้น เห็นว่า การดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาทผู้อื่น ผู้ถูกกระทำอยู่ในสถานะต่าง ๆ กัน ดังที่กล่าวไว้แล้ว การหมิ่นประมาทบุคคลที่อยู่ในสถานะพิเศษทุกสถานะไม่มีข้อยกเว้นความผิดหรือยกเว้นโทษดังความผิดฐานหมิ่นประมาททั่วไป ซึ่งเป็นเรื่องให้ความสำคัญแก่สถานะของบุคคล แต่ก็อาจพิสูจน์ความจริงเพื่อแสดงให้เห็นได้ว่าจำเลยขาดเจตนาในการกระทำความผิดโดยไม่ได้มีเจตนาดูหมิ่น หมิ่นประมาท หรืออาฆาตมาดร้าย ก็อาจจะกระทำได้อีกประการหนึ่งการละเมิดต่อประมุขของประเทศ ย่อมมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศด้วย ดังนั้น แม้รัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคหนึ่ง จะให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา แต่ในวรรคสองของมาตราดังกล่าวก็บัญญัติถึงข้อจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งไว้เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน สำหรับประเทศไทย พระมหากษัตริย์นอกจากจะทรงเป็นประมุขของประเทศแล้ว ยังทรงเป็นศูนย์รวมแห่งจิตใจของชาวไทยทั้งปวง ทรงเป็นที่เคารพรักและเทิดทูนของชาวไทย อาจมีจำนวนเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่ไม่มีความรู้สึกดังกล่าว ดังนั้น การดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาทพระมหากษัตริย์ ย่อมเป็นการประทุษร้ายต่อจิตใจของชาวไทยทั้งประเทศด้วย หากกฎหมายไม่กำหนดโทษสูงกว่าการดูหมิ่นหรือหมิ่นประมาท ก็อาจเป็นชนวนให้เกิดความไม่สงบดังที่มีผู้ดูหมิ่นศาสดา ซึ่งเป็นที่เคารพบูชาของศาสนิกชนในศาสนานั้นแล้วก่อให้เกิดการแก้แค้นถึงฆาตกันตายดังที่ปรากฏเป็นข่าวไปทั่วโลก ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ จึงมีลักษณะเป็นบทบัญญัติจำกัดเสรีภาพ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๕ วรรคสอง ประกอบรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ ซึ่งเป็นการจำกัดเสรีภาพของบุคคลเพียงเท่าที่จำเป็น มิได้กระทบกระเทือนถึงสาระสำคัญของเสรีภาพทั้งเป็นบทกฎหมายที่ใช้บังคับเป็นการทั่วไป มิได้มุ่งหมายใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง บทบัญญัติดังกล่าว จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุดังกล่าวมา จึงเห็นว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๑๒ ไม่ขัดหรือแย้ง
ต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙
และมาตรา ๔๕ วรรคหนึ่งและวรรคสอง

นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ